Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Sammie Gruntjes, Sander Krassenburg	**Datum**	2 april 2024
Doorkiesnummer	14030	**Kenmerk**	12264849
E-mail	sammie.gruntjes@utrecht.nl, s.krassenburg@utrecht.nl	**Onderwerp**	Diverse onderwerpen Openbare Ruimte
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Openbare ruimte

Geachte leden van de raad,

Met deze brief informeren wij u over een aantal onderwerpen in het beleidsveld Openbare Ruimte, namelijk de stand van zaken over watertappunten, de voorwaarden voor particuliere speeltoestellen in de openbare ruimte, het bladblazen en de uitgevoerde pilots met doneerbeugels in twee parken en inzameling van flesjes en blikjes in gemeentelijke panden.

1. Toezegging overgenomen motie 176 Watertappunten

Tijdens de bespreking van de voorjaarsnota 2021 en de 1e Bestuursrapportage 2021 diende u een motie in namens CU, CDA en S&S. In deze overgenomen en ingetrokken motie van 8 juli 2021 (nu toezegging ID 52) verzocht u:

- Te onderzoeken wat er nodig is om extra watertappunten te plaatsen op locaties waar nog geen vers drinkwater te vinden is, bijvoorbeeld langs wandelroutes, sportparken en andere recreatielocaties
- Overleggen of een mogelijke bijdrage van leveranciers beschikbaar is

Huidige voorzieningen

Op het moment dat de motie werd ingediend, waren er ca 70 watertappunten aanwezig in de stad. Deze watertappunten zijn deels gerealiseerd vanuit het hosten van grotere evenementen (ca 30 st) zoals de Tour de France en de Giro d'Italia, via ontwikkeling van nieuwe gebieden of grote openbare ruimte projecten. Deze zijn terug te vinden op de gemeenteportal van de gemeente, waar een kaart van de bestaande watertappunten is opgenomen. Ook heeft de gemeente de afgelopen jaren de toiletvoorzieningen in parken en op kinderboerderijen uitgebreid. Daar kan men ook vers water tappen. Een ander deel (ca 40 st) van de bestaande watertappunten is gedurende de afgelopen jaren aangelegd op aanvraag van bewoners

Nieuwe voorzieningen

Bij ontwikkeling van nieuwe gebieden of grote openbare ruimte projecten (bijvoorbeeld de Merwedekanaalzone of het Rondje Stadseiland) wordt gekeken of een watertappunt toegevoegde waarde heeft.

Daarnaast zijn er afgelopen jaar nog ongeveer 30 aanvragen van nieuwe watertappunten bij de gemeente binnengekomen via het Initiatievenfonds, welke nog in afwachting zijn van realisatie. Dit zal in 2024 en 2025 plaatsvinden. Via het Initiatievenfonds (IF) kunnen bewoners een aanvraag doen voor een watertappunt bij hen in de buurt. Door realisatie van punten die door bewoners zijn aangevraagd, komen ze op plekken waar er de meeste behoefte aan is. De wijkbureaus toetsen bij elke aanvraag op de meer generieke waarde van een locatie.

Mogelijke bijdrage leveranciers
Ook vroeg u in de motie om na te gaan of andere aanbieders en marktpartijen open staan om bij te dragen. Op dit moment zijn Stichting Join the Pipe en Vitens samen de enige aanbieder op de markt. Gezamenlijk leggen zij vrijwel alle kosten (aanleg, contract leverantie en jaarlijks onderhoud) neer bij de aanvrager. Vitens plaatst alleen de voorziening op eigen kosten op haar eigen waterleiding, in verband met de borging van de veiligheid van het drinkwater. De gemeente draagt op dit moment alle overige kosten.

2. Particuliere speeltoestellen in de openbare ruimte

Buitenspelen is leuk en gezond. We hebben in de afgelopen jaren gemerkt dat ouders en verzorgers speeltoestellen die bedoeld zijn voor huishoudelijk gebruik in de openbare ruimte plaatsen. In de meeste gevallen gebeurt dit op een veilige manier en is dit een leuke toevoeging voor de buurt. In de praktijk zien we ook particuliere speeltoestellen die (permanent) buiten staan zonder toezicht, op onveilige plekken staan of kapot zijn, wat kan leiden tot onveilige situaties. Daarnaast zijn volgens het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen 2023 (WAS2023) particuliere speeltoestellen in de openbare ruimte niet permanent toegestaan. Daarom hebben wij voor het plaatsen van particuliere speeltoestellen in de openbare ruimte een aantal voorwaarden opgesteld waarover we ouders en verzorgers informeren. Wanneer er een onveilig speeltoestel gesignaleerd wordt in de openbare ruimte, gaan we altijd eerst het gesprek aan over de aanpassingen die gedaan kunnen worden om het toestel wel veilig te maken. Zo zorgen we er samen voor dat kinderen in Utrecht veilig en met veel plezier buiten kunnen spelen.

Het WAS2023 & Visie Spelen (2022)
Speeltoestellen die bedoeld zijn voor particulier gebruik vallen onder de Warenwet Speelgoed. Plaatst een bewoner een van deze speeltoestellen in de openbare ruimte waarbij potentieel iedereen er gebruik van kan maken, dan valt dit toestel niet meer onder de Warenwet Speelgoed maar onder het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen 2023 (WAS2023). Omdat deze particuliere toestellen niet voldoen aan de wettelijke eisen uit het WAS2023, zijn ze niet permanent toegestaan in de openbare ruimte. Dit is ook vastgelegd in de ‘Visie Speelruimte Utrecht 2021 – Spelen in je eigen buurt’.

Werkwijze
Meestal zijn ouders of verzorgers zich niet bewust van de veiligheidsrisico’s van een particulier speeltoestel, of dat het gebruik van een speeltoestel mogelijk tot schade leidt aan de openbare ruimte. Daarom informeren we hen eerst via een gesprek, hierbij geven we een redelijke tijd om de situatie aan te passen of om het toestel weg te halen, en pas wanneer dit niet is gebeurd of niet mogelijk blijkt te zijn, gaan we over tot het verwijderen van een speeltoestel.
De werkwijze van de handhavers is daarom als volgt:

1) We acteren op meldingen en eigen observaties bij onderhoud en inspecties.
2) Als we een onveilig speeltoestel zien of een speeltoestel dat niet is toegestaan in de openbare ruimte, dan proberen we de eigenaar te achterhalen. We gaan met de eigenaar in gesprek en leggen uit waarom het toestel onveilig is of niet is toegestaan, en we geven de eigenaar een redelijke termijn om het toestel aan te passen zodat gebruik wel veilig kan of om het toestel weg te halen.

3) Wanneer de eigenaar na de afgesproken termijn het speeltoestel niet heeft aangepast of weggehaald, dan haalt de gemeente het toestel op. Het toestel wordt minimaal dertien weken opgeslagen, zodat de eigenaar in de gelegenheid is om het toestel op te halen.
4) Als we de eigenaar niet kunnen achterhalen, dan plakken wij een label op het speeltoestel. Via dit label vragen we de eigenaar contact op te nemen met de gemeente en verwijzen wij naar de webpagina www.utrecht.nl/speeltoestellen waarop we uitleggen wat de voorwaarden zijn en waarom dat belangrijk is. Als de eigenaar zich alsnog bij ons meldt, dan vervolgen wij stap 2 en gaan we in gesprek. Als de eigenaar zich niet bij ons meldt binnen vier uur na bestickering verwijderen wij het toestel. Ook dan wordt het toestel minimaal 13 weken opgeslagen.

Risicovolle speeltoestellen
Een aantal speeltoestellen moeten altijd verwijderd worden uit de openbare ruimte, omdat ze door hun omvang bijna altijd (semi-)permanent geplaatst worden en dus niet voldoen aan de WAS2023. Ook kan de omvang en aard van deze speeltoestellen leiden tot schade aan de openbare ruimte, en is er groter risico op letsel. Het gaat hierbij om luchtkussens, trampolines, boomhutten en grote zwembaden (met een waterhoogte van 30 cm of hoger of met een randhoogte van 50 cm of hoger). Ook bij deze speeltoestellen volgen we de werkwijze: we proberen de eigenaar te achterhalen en gaan in gesprek over een redelijke termijn voor het verwijderen van het toestel. Aanpassingen doen waardoor het toestel wel kan blijven staan is bij deze categorie speeltoestellen niet mogelijk.

Start werkwijze
We starten met de beschreven werkwijze vanaf 8 april 2024. Op www.utrecht.nl/speeltoestellen kunnen inwoners meer informatie vinden over particuliere speeltoestellen, onder andere de voorwaarden voor het plaatsen van een speeltoestel in de openbare ruimte.

3. Bladblazen

Sinds februari 2022 zijn we over op elektrisch bladblazen. Tijdens de eerdere raadsbehandeling van de Nota Beheer Openbare Ruimte op 18 februari 2021 hebben we toegezegd om te kijken of het noodzakelijk is om al het blad weg te blazen en of er gebieden zijn waar we minder of niet kunnen blazen.

Met de huidige werkwijze laten we waar mogelijk blad liggen, behalve op plekken waar we het vanwege de veiligheid, toegankelijkheid en functionaliteit opruimen. Het gaat dan om voet- en fietspaden, wegen, trapveldjes en gazons. Bladeren worden ook opgeruimd op locaties waar het blad het groen kan verstikken. We streven ernaar om zo min mogelijk blad weg te halen. Na een aantal bladseizoenen hebben we de werkwijze geëvalueerd. Hieruit is gebleken dat het ook noodzakelijk is om blad te verwijderen uit groen direct aangrenzend aan wegen, voet- en fietspaden, waaronder ook boomspiegels. Dit is noodzakelijk om veiligheid, toegankelijkheid en functionaliteit te garanderen. Bladeren op voet- en fietspaden kunnen leiden tot gladheid, waardoor er ongelukken kunnen gebeuren. In geveltuinen laten we het blad grotendeels liggen. Hier ligt minder blad dan in de boomspiegels. Daarom is de kans op waaigevaar gering en kunnen we de bladeren dus vaker laten liggen. Ook hier geldt dat we het blad verwijderen als dit kan leiden tot gevaarlijke situaties. Van het grootste gedeelte van het weggeblazen blad wordt compost gemaakt. Een klein deel is te veel vervuild en wordt verbrand.

Twee jaar lang hebben we een gedeelte van de weggeblazen bladeren niet gecomposteerd maar versnipperd. Ook deze werkwijze is geëvalueerd. Hieruit bleek dat dit voor de medewerkers te arbeidsintensief was en het langzamer ging dan verwacht. Hierom gebruiken we de versnipperaar niet meer.

4. Pilots met doneerbeugels in parken en inzameling flesjes en blikjes in gemeentelijke panden

Sinds 1 juli 2021 wordt op plastic flesjes €0,15 statiegeld geheven, per 31 december 2022 geldt hetzelfde voor blikjes. Het doel van de invoering van het statiegeld is om recycling van plastic flesjes en blikjes te stimuleren. Een manier om dit te stimuleren, kan het gebruik van een doneerbeugel zijn. Bij de behandeling van motie M360 Doneerringen van 10 november 2022 hebben wij toegezegd te onderzoeken of er in Utrecht een pilot met Doneerringen gestart kan worden. Daarnaast hebben wij toegezegd na te gaan wat de mogelijkheden zijn voor het inzamelen van statiegeldflesjes in gemeentelijke panden. Zoals aangekondigd in de raadsbrief Voortgang Aanpak Hotspots - Bijplaatsingen, evaluatie regels bedrijfsafval en Pilot doneerringen van 25 mei 2023 hebben we hiertoe twee pilots opgezet.

Pilots met doneerbeugels in gemeentelijke parken

Voor de pilot hebben wij gebruikgemaakt van de doneerbeugel. Een doneerbeugel is een beugel die wordt bevestigd aan een prullenbak. De doneerbeugel bevat openingen waar mensen hun flesje of blikje in kunnen plaatsen. De doneerbeugels zijn vanaf juni 2023 tot en met heden in de parken Lepelenburg en Griftpark te vinden. Deze locaties vormden een duidelijk afgebakend gebied, waarin we bezoekers gericht konden informeren en bevragen op hun ervaringen. Hiervoor zijn verschillende communicatiemiddelen ingezet en hebben we gebruik gemaakt van activatieteams en de Utrecht Schone Stad-coaches.

Doelstelling pilot

Het doel van het project was om in kaart te brengen of de doneerbeugel:

1. Gebruikt wordt in drukke gebieden en daarmee een positieve bijdrage levert aan het recyclen van flesjes/blikjes;
2. Geen negatieve invloed heeft op het niveau van schoon in de omgeving, bijvoorbeeld doordat mensen er ander vuilnis in stoppen of dat de capaciteit te klein is;
3. Een duurzame oplossing is die op andere plekken (of de gehele stad) toegepast kan worden.

Resultaten en conclusie

Uit de pilot zijn meerdere conclusies te trekken. Uit de enquête gedaan onder recreanten blijkt dat de vraag naar lege flesjes en blikjes zodanig hoog is dat deze in veel gevallen niet in de beugel belanden, maar direct door statiegeldverzamelaars worden gevraagd en meegenomen. De directe omgeving rondom de bak is als gevolg van de pilot niet extra vervuild geraakt. Dit kwam naar voren uit de observaties van onze medewerkers die de bakken legen, de observaties van de Schone Stad-coaches en uit de enquêtes die zijn afgenomen bij de statiegeldverzamelaars en recreanten. Een kanttekening hierbij is dat de doneerbeugels relatief weinig gebruikt werden. Dit kan van invloed zijn op de vervuiling rondom de bakken.

In parken wordt op andere manieren gerecreëerd dan op andere plekken in de stad. Het is daarom niet mogelijk om op basis van deze pilot iets te zeggen over het gebruik van doneerbeugels in andere delen van de stad. In parken verblijven bezoekers, zeker in de zomer, voor langere periode op één plek. Het is daarom voor statiegeldverzamelaars mogelijk om al tijdens het recreëren te vragen naar de flesjes en blikjes. Flesjes en blikjes krijgen hierdoor niet de kans om in de doneerbeugels te belanden.

Andere steden

Uit evaluaties van en gesprekken met andere gemeenten blijkt dat veel pilots niet worden doorgezet. Uit de evaluatie van de ‘pilot doneerringen’ in Leiden blijkt dat de doneerringen niet tot een significant verschil in blikjes en flesjes in het afval leidt. Er wordt maar zeer beperkt gebruikgemaakt van de

doneerringen. In Leiden is besloten de bestaande doneerringen te laten hangen, maar het gebruik ervan niet op te schalen. Uit de evaluatie die de gemeente Eindhoven heeft uitgevoerd, blijkt dat de ringen niet of nauwelijks gebruikt worden om flesjes in te zetten voor anderen om deze mee te nemen. Recreanten gebruiken de ringen voornamelijk voor het weggooien van ander afval. Op basis hiervan heeft de gemeente Eindhoven besloten niet actief over te gaan tot uitbreiding van de pilot. Utrecht heeft deze ervaring niet en heeft daarom niet dezelfde conclusie getrokken als de gemeente Eindhoven. Rondom de bakken in de parken Lepelenburg en Griftpark blijft het schoon en worden de beugels, als de flesjes en blikjes nog niet gevraagd zijn, netjes gebruikt.

Vervolg

In Utrecht ondervinden we nog steeds de negatieve gevolgen van het openbreken van prullenbakken. We blijven zoeken naar oplossingen hiervoor. Zoals aangegeven, wordt er in de parken op een andere manier gerecreëerd dan in de binnenstad. We kunnen daarom niets zeggen over de impact van de beugels in de andere delen van de stad.

We ervaren geen negatieve gevolgen uit de pilot. Anders dan in Eindhoven blijft het rondom de bakken in onze parken netjes en worden de beugels niet voor ander afval gebruikt. We hebben geen aanleiding om aan te nemen dat dit verandert. Omdat we geen extra bijplaatsingen bij de bakken met doneerbeugels ervaren, maar wel het openbreken van afvalbakken tegen willen gaan, breiden we de pilot uit richting de binnenstad. Met de uitbreiding naar de binnenstad onderzoeken we hoe de beugels daar functioneren en of ze bijdragen aan een oplossing om de negatieve gevolgen van het statiegeld op flesjes en blikjes tegen te gaan. We laten de beugels op de persafvalbakken in het Grifpark en Lepelenburg zitten. We informeren uw raad in Q1 2025 over de resultaten van de uitbreiding van de pilot in de binnenstad.

Pilot inzameling gemeentelijke panden

Deze pilot is gestart in mei 2023 en beëindigd in september 2023. Zowel op het Stadhuis als op het Stadskantoor is een voorziening aangebracht waarin bezoekers en medewerkers hun blikje of flesje konden achterlaten. In vijf maanden tijd zijn in totaal acht containers gevuld (twee in het Stadhuis, zes in het Stadkantoor).

De conclusie van de pilot is dat de genoemde voorziening in een (beperkte) behoefte blijkt te voorzien en dat de huidige positionering en de aantallen containers afdoende zijn. Daarnaast is de voorziening goed inpasbaar in het beheer. Daarom hebben we het op deze wijze inzamelen van statiegeldfles en-blikjes inmiddels in het reguliere beheer opgenomen. Na afloop van de pilot hebben we voor de locatie Tractieweg ook een inzamelplek ingericht. De opbrengst van de inzameling gaat naar het personeelsfonds.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,